

Ljubljana. Dne 31. marca 1912 so napravili godci »Slov. Filharmonije« v »Unionovi« dvorani na svoj riziko simfonični koncert. Stožerja njihovega programa sta bila Schubertova simfonija v C-duru in Dvořákova uvertura »Karneval«, zlasti slednja dana z velikim ognjem. Vmes je pel dr. *Kozina* dve Kienzlovi in eno Mahlerjevo pesem z orkestrom, žal njegov glas ni zadostil orkestru in velikosti dvorane.

Nekako čudno slučajno je v to skladateljsko družbo prišel Zajc z dvosplovom iz opere *Zrinski*, ki sta ga pela primerno g. in ga. *Krampera*. S svojim solom na harfi je zelo ugajala gdčna *Haumerjeva*. Ona ima divno mehko in nežno roko.

Navzlic zanimivemu programu so godci doživeli bridko razočaranje. Imeli so izgubo s svojo prireditvijo, tako sramotno slab je bil obisk. Slab navzlic temu, da se je ta večer poslavljala *Talich*, kateremu se ima naša publika navzlic kratkemu času njegovega bivanja med nami zahvaliti za toliko lepih vžitkov.

Ž njim je odšel brezdvomno največji reproduktivni talent, kar smo jih doslej Slovenci imeli med seboj, edini, ki bi bil mogel, začenjajoč tam, kjer je nehala Hubadova delavna roka, voditi dalje koncertno delo Gl. M. v starem blesku in v nezmanjšani slavi do vedno višjih ciljev. On edini! Zakaj zadnjih 20 sicer muzikalno tako plodnih let nam ni vzgojilo žal nobenega močnega dirigenta. (Po vzrokih danes ne iščem.)

Ali je kdo poskusil držati to za nas tako dragoceno moč? Lahkomiselno smo ga pustili iti, to je jasno kazal obisk tega koncerta.

Talich je odhajal od nas skoro neopažen!

In nevesel mi je pogled v našo muzikalno bodočnost!

Anton Lajovic

Ljubljana. Po prizadevanju svojega pevovodje drja. *Kozine* je Ljubljanska Pevska Župa že na spomlad (13. aprila 1912) priredila po primeroma kratkih pripravah prav dostojen koncert in pokazala, koliko živahnješe bi moglo postati naše koncertno življenje ob primerni delitvi dela.

Koncert je otvorila »Slov. Filharmonija« z Weberjevo uverturo »Oberon« in ga končala z enim izmed Dvořákovih »Slovanskih plesov« in Lisztovo ogrsko rapsodijo št. 2. Vodil je »Slov. Filharmonijo« spretno in v hvaležnost navzoče publike novi kapelnik »Sl. F.« *Tepty*, ki si je za časa svojega bivanja v Trstu za ondotno naše narodno-kulturno življenje, kakor je slišati, pridobil mnogo zaslug, in ki ga zato kot dobrodošlega kulturnega delavca pozdravljam. Le to mi ni bilo všeč, da je kapelnik vsled aplavza publike preradodaren ponovil kratke kose posameznih proizvajanih stvari. Mislim, da take ponovitve ne spadajo v resnejši koncert.

V vokalnem delu sta se kosali društvi »Ljubljanski Zvon« in »Slavec«.

»Ljubl. Zvon« je nastopil s precej številnim mešanim zborom, ki utegne ob primerni vztrajnosti postati še važen faktor v našem muzikalnem življenju. On ima v *Prelovcu* talentiranega dirigenta, katerega prožna dirigentska gesta res nekaj pove. Peli so drugo izmed *Mokranjčevih* »Rukoveti« in novi *Adamičev* mešani zbor »Bela breza se zdramila«. Da je zlasti zadnji (poln za zbor težavnih harmoničnih okretov) šel brez kalamitet, že nekaj pomeni.*)

Tudi »Slavec« kaže sedaj resno stremljenje. Njegov novi pevovodja *Pahor* je imel srečno roko, da si je izbral v izvajanje *Foersterjevega* »Spaka«, ki je po svoji humoristični ubranosti pomenil prijetno osvežitev programa. »Slavec« je pel »Spaka« in *Adamičovo* »Francico« zelo zaslužno. Seve manjka njemu, kakor »Lj. Zvonu«, še one prostosti izraza, ki je predpogoj živega vtiska. »Spak« je bil še preveč pet v načinu društva, ki je vajeno veselicega petja in ž njim združenih grobih efektov; manjkala je izrazu ona lahkotna, šegava porednost, ki je nemogoča

*) Naši naročniki ga najdejo v muzikalnem delu te-le številke (str. 31).
Op. uredn.

brez primerne mimike. Sicer pa še enkrat pri obeh društvih konstatiram očividni napredek in obema želim neumorne vztrajnosti!

Dr. *Kozina* sam je zapel moji pesmi »Serenado« in »Hi« s spremljanjem orkestra. Dvorana v Nar. Domu je znano slabo akustična, tem slabše je, če je na pol prazna, kakor je bila žalibog pri tem koncertu. Naravno je bilo zato, da je vsak crescendo orkestra kar požrl sam sebe in pevčev glas; kar mi je žal, ker ima dr. *Kozina* čut za lepo prednahanje, pa je v teh razmerah prišel ob učinek. Osebnost sem mu dolžan hvaležnost, da se je požrtvovalno lotil izvajanja domačih stvari, najsi sta potem »Serenada« in »Hi«, absolutno vzeto, že kaj vredni ali pa nič.

Ant. Lajovic

Ribnica. Dne 12. maja t. l. je priredilo naše Glasbeno Društvo svoj tretji koncert. Veliko je bilo navdušenje za ta koncert, — a le med pevci; mnogo je bilo tudi različnih individualnih boleznih, katarov itd., tako da smo polagali koncert iz ene nedelje na drugo. Slednjič je pa vendar šlo. Peli smo *Gerbtičevi*: »Klic spomladnji« in »Četiri godišnje dobe«. Pesmi sta ljubki. *Mokranjčeve* narodne pesmi, II. šopek, so še dovolj ugajale, istotako zbor *Emila Adamiča* »Ljubljansko polje«. Ponoviti smo morali šesterospjev iz »Prodane neveste«. *Mirko Trošt* je zapel *Vilharjevega* »Mornarja« in istega skladatelja pesem »Kam«. Njegov glas je obsežen in simpatičen, — zavidanja vreden. Usoda pa je temu pevcu začrtala pot kruhorstva, in ne bo dolgo, ko bo kot mučenik, — učitelj seveda, zagrebel svoj čedni glas pod črvivimi pedali vlažnega in temnega cerkvenega kora v zakotni vasi. *Foersterjeva* dobro naštudirana »Ljubica« je tudi dosegla vspeh — po svoje. Brez operete ne gre! Kdo bi pa pohajal koncerte, če bi ne bilo završetka s tingel-tanglom! — Pripomniti je še, da so pevci podarili med koncertom pevovodji srebrno taktirko.

A. A—č.

Muzikalne in književne novice.

H. DRUZOVIČ: O glasbeni vzgoji z ozirom na učiteljišča in srednje šole.

(Pedagoški Letopis, X. letnik 1910. stran 94—139).

Deseti letnik Pedagoškega Letopisa prinaša iz peresa glasbenega učitelja H. Druzoviča nadaljevanje razprave pod gornjim naslovom, o kateri razpravi sem poročal v IX. letniku »N. A.« Naj sledi tu v kratkih besedah vsebina nadaljevanja in konca tega spisa, in sicer najprej, v kolikor se peča učiteljskih izobraževališč.

V stari preparandiji je obsegal obvezni glasbeni pouk predmeta: petje in orgljanje. Organizacijski statut za novodobna avstrijska učiteljišča z dne 26. maja 1874. našteva kot obvezna predmeta petje in goslanje, kot neobvezna pa klavir in orgljanje. Vsled pritožb cerkvenih krogov odreja ministerski odlok z dne 12. maja 1877, naj gojenci vadijo tudi v vodstvu cerkvenega petja. Ministerski odlok z dne 3. junija 1878 dopušča, da se smejo nekateri, sicer dobri gojenci od glasbenega pouka oprostiti; vsled učnega načrta z dne 13. septembra 1882 pa se je uvedel obvezni pouk v klavirju in orgljanju. Danes veljavne določbe glede glasbenega pouka pa so izšle z novim organizacijskim statutom vred. (11. julija 1886).

Vsprejem v učiteljišče je odvisen od prosilčevega glasbenega posluha. Obvezni predmeti so za moška učiteljišča:

petje, gosli, klavir in orgle; za ženska: petje obvezno, neobvezno pa goslanje in klavir. Oproščjenja od glasbenega pouka so se odpravila.

Učni smoter

a) glasbeni teoriji in petju: Elementarna teorija, v kolikor se rabi pri pouku drugih glasbenih predmetov. Petje se goji v toliko, da morejo bodoči učitelji poučevati petje na ljudski šoli. Izobrazba glasbenega okusa. Patriotične pesmi na pamet.

Za višje letnike: vaje v zadevanju intervalov, vaje za izobrazbo glasu. Najvažnejši biografski podatki znamenitih glasbenikov. H koncu metodika ljudskošolskega petja.

b) Goslanje naj se vadi toliko časa, da se gojenci usposobijo, uporabljati gosli pri pouku petja v ljudski šoli. Transponiranje tonovih načinov.

c) Klavirski pouk velja kot priprava poznejšemu orgljanju.

č) V orgljanju naj se gojenci toliko izurijo, da bodo sposobni, spremljati cerkveno petje, izvajati priproste preludije in modulacije. Poznati jim je treba tudi notranjo uredbo orgel.

Na ženskih učiteljskih je smoter petja in teorije približno isti, kakor na moških. Pouk je razreden.

Potom glasbenega pouka naj se torej odgajajo na učiteljskih pred vsem dobri učitelji-pevci in spretni metodiki in učitelji petja na ljudskih šolah. **Pevski pouk** je središče celega glasbenega pouka. Način pevskega pouka se deli v tehnično in teoretično naobrazbo gojencev in v metodo petja.

a) Pevsko-tehnična izobrazba. Podlaga vsemu pevskemu pouku je izobrazba glasu in fonetika. Zlasti je pri fonetičnih vajah treba seznanjati gojence s pravilnim uporabljanjem govorila, sploh s fiziološkimi momenti glasotvorbe ter higijeno govoril.

Početnim glasbenim zmožnostim gojencev odgovarja pevski pouk, ki se skoro ne sme razločevati od pouka petja na ljudskih šolah. V višjih letnikih šele se more od gojenca zahtevati, da se pogloblja v umetniško vsebino večjih umotvorov.

V prvem letniku je posvečati največjo pozornost glasotvorbi, dihanju. Petje je eno- in dvoglasno.

V drugem letniku se je ozirati na barvitost vokalov v raznih besedah. Troglasno petje.

Tretji in četrti letnik goji deklamatorno petje.

Petje je zborovo, ki vpoštevata narodno, umetno in cerkveno pesem.

Glede cerkvenega petja je gojence seznanjati z mojstri raznih dob in s cerkvenim ljudskim petjem. Gojenci naj se usposobijo o umotvorih izrekat lastno sodbo. Spoznavajo naj tudi mešani zbor.

b) Pevsko-teoretična izobrazba. Pouk v glasbeni teoriji se veži organsko s pevskim poukom. Vaditi je posluš; urimo ga zlasti z muzikalnim diktatom. V višjih letnikih se zahteva shvatanje enostavnih harmonskih oblik. Gojenci naj bodo sposobni, zapisati narekovano dvoglasno pesem po poedinah motivih. Seveda je vpoštevati le relativni muzikalni posluš. Treba je sistematičnih vaj v izobrazbo ritmičnega čuta. V to je treba posebnih vaj, kakor: ritmično štetje, taktovanje, potrkanje in čitanje. Goji naj se zlasti ritmični diktat. Iz muzikalno-teoretične tvarine je obravnavati (1. letnik): Notacija, ritmika, tonovi načini (dur) in nauk o intervalih. (2. letnik): tonovi načini (mol) in nauk o akordih (harmonija). (3. in 4. letnik): čveteroglasni stavek v zvezi s čveteroglasnim petjem in s poukom v orgljanju. Vpoštevati pa je tudi pri gojencih z boljšim glasom solopetje. Podatkov iz glasbene zgodovine naj se podaja le toliko, da vidijo gojenci razvoj glasbene umetnosti. Podatkom naj se družijo muzikalno-estetske opazke, razlage muzikalnih oblik. Samostojno umevanje glasbenih oblik je končni smoter glasbeno-zgodovinskega pouka.

Vadnica daj gojencem priliko, praktično uporabljati učno tvarino. Treba je torej ondi rednih in številnih hospitacij.

Instrumentalni pouk mora pospeševati muzikalno vzgojo bodočega učitelja.

a) Za bodočega učitelja najvažnejše godalo so gosli; vporablja jih pri pevskem pouku v ljudski šoli. Pouk se naj vrši v oddelkih. Upoštevajo se bolj in manj sposobni učenci. Goji naj se tudi skupno igranje. Če mogoče, naj se ustanovi šolski orkester na lok ali pa komorno-glasbeni ensemble.

Pri tem se gojencem muzikalno znanje izdatno razširi. V violinskem pouku se upošteva predvsem pesem. Kar se poje, naj se tudi igra, če mogoče na pamet. Za poznejšo ljudsko šolsko prakso je važno transponiranje pesmi. Čisto in sigurno igranje v novejšem času pospešuje po mojstru-pedagogu Ševčiku zastopana takozvana metoda prijemkov (Griffartenmethode). Po tej metodi je urejena za učiteljska violinska šola Zimmer-Skopova.

b) Pouk v klavirskem igranju bodi le sredstvo v glasbeni vzgoji. Nima namena ustvarjati bodočih pianistov in domišljavih diletantov. Vendar pa bodi pouk individualen in se oziraj na večjo ali manjšo spretnost poedincev. Iz praktičnih razlogov naj se vadijo gojenci poleg lahkih klavirskih skladb tudi v igranju partitur, moških zborov itd.

c) Pereče je vprašanje orglarskega pouka. Ta predmet, tako žele mnogi, bodi neobvezen, saj se v novejši dobi le malo kateri učitelj posveti službi organista. Vsled velikega števila gojencev se tudi ne more doseči spretnost, ki je dandanes vse-kakor potrebna tudi organistom na deželi.*

Vspešen glasbeni pouk se da le na takih zavodih izvesti, kjer ga opravljajo formalno v to vsposobljeni strokovni učitelji. Ker se giblje število učnih ur med 40 in 60, ne more vsega opravljati samo eden glasbeni učitelj. Privzame se mnogokrat v pomoč vadniški učitelj, privaten glasbeni učitelj, organist itd., dostikrat ta ali oni brez formalne naobrazbe. Naravno torej, da pouk v glasbi vsled tega trpi. Skrbeti je torej, da se sistimizira zadostno število mest glasbenih učiteljev na učiteljskih.

Glasbene prireditve na učiteljskih.

Javni muzikalni nastopi so potrebni iz vzgojevalnih ozirov; pa tudi z umetniškega stališča se morajo odobravati, ker podajo sliko o glasbenem delovanju na zavodu.

Šolski koncerti naj obsegajo vokalne zборе, orkestralne točke in, če mogoče, komorno-glasbene prireditve. Po nekod so uvedeni muzikalni večeri, ki so namenjeni le gojencem in učiteljskemu osebju. Na sporedih muzikalno-deklamatoričnih akademij so poleg glasbenih točk tudi deklamacije, gledališki nastopi, celo telovadba itd. Nekateri zavodi prirejajo v pomladnem času pevske izlete. Tudi pri šolskih slavnostih in cesarskih svečanostih naj ne manjka pevskih in glasbenih točk.

Iz postavnih določb glede glasbenega pouka na učiteljskih drugih držav naj bodo omenjene:

a) **Hrvatska.** Obvezni glasbeni predmeti so tam isti, kakor pri nas. Tudi smer in učna pot sta približno enaki. Pouk v goslanju ni razreden.

Učna tvarina teorije in petja pa je obsežnejša, n. pr. v harmonijoslovju in oblikoslovju. Smer klavirskemu pouku je ista kakor pri nas, v orgljanju pa se zahteva več. N. pr. igranje fuget, samostalno kadenciranje, preludiranje in moduliranje. Cerkevna služba po različnih dobah cerkvenega leta.

b) **Ogrska.** Smoter je sicer isti, kakor pri nas, le število ur je odmerjeno bogatejše. Dočim je pri nas odmerjenih glasbenemu pouku 5 tedenskih ur, jih je tam 8, oziroma 7.

c) **Prusko.** Predmeti isti, kakor pri nas.

Učna tvarina pa je razdeljena na tri letnike preparandije in tri letnike semenišča. Snov je obsežnejša. V pevskem pouku

* Sicer pa tudi nikakor ne gre, da bi učitelji odjedali strokovno večšim organistom, izišlim iz raznih orglarskih šol, že itak pičlo orezani košček kruha.

n. pr.: vaje v solopetju, vokalize, solfeggije ter vaje v dirigiranju. Klavir je obvezen predmet le v preparandiji, orgljanje le za muzikalno nadarjene preparande in semeniščnike.

č) **Saksonska.** Predmeti: glasbena teorija, petje in klavir. Orgljanje le za one, ki se hočejo vsposobiti za cerkveno-muzikalne službe.

Petje in klavir sta predmeta pri izpitu učiteljske usposobljenosti. Že pri sprejemu se zahteva brezhibnost govorjenja, muzikalni posluš in neka ročnost v igranju na klavirju in čitanju not. Učni smoter zahteva, da je glasbeni pouk iz dveh razlogov obvezen: kot splošno vzgojevalno sredstvo za vse gojence in kot priprava za strokovno glasbeno izorniko za nadarjene gojence. Le slednji smejo potem poučevati petje na ljudskih šolah. Poprej obvezni violinski pouk se je popolnoma opustil.

d) **Švica.** Tu niso učiteljišča urejena po vseh kantonih enako. Merodajne so krajevne razmere in potrebe. Mnogo kantonov pa zahteva umetniško naobrazbo učiteljskega naraščaja (Zürich, Bern itd.) Glavno težišče vsemu glasbenemu pouku, ki je zelo obsežen in ga podajajo strokovni učitelji, leži v vzgoji umetniško naobraženih in istotako čutečih učiteljev. Razun metodično urejenega ljudskošolskega pevskega pouka ima pri tem učna uprava v mislih gojitev in izobrazbo društvenega petja na deželi.

Reformatorna stremjenja glede glasbenega pouka na učiteljiščih. Ozirati se bo treba v prvi vrsti na sklepe:

a) »Zveze glasbenih učiteljev na avstrijskih učiteljiščih« ter b) na resolucijo »Glasbeno-pedagoške Zveze v Berlinu«.

ad a) Povdarjati je predvsem splošno umetniško in didaktično izobrazbo glasbenih učiteljev na učteljiščih. Utemeljena je tudi zahteva, da se postavijo glasbeni učitelji v isto vrsto, kakor učitelji risanja.

Uradni predpisi za sprejem gojencev v učteljišče naj se strogo izvajajo. Da se pospešuje ljudsko-šolsko petje, je treba, da se vpeljejo v posameznih kronovinah*) enotne pesmarice. Za meščanske učitelje je treba uvesti poseben izpit iz petja.

Na učteljiščih naj se poučuje goslanje le oddelkoma. Uvede naj se orkestralni oddelk. Pouk v goslanju bodi obvezen tudi na ženskem oddelku.

Pouk v klavirju ostani obvezen. V eni uri naj se ne poučuje več gojencev, kakor 6. Na ženskih zavodih pa bodi pouk v klavirju neobvezen.

Orgljanje ostani obvezno. Ozirati se je na individualnost gojenčev.

Potrebno je tudi strokovno nadzorništvo za glasbene predmete.

Kandidatom, ki so propadli pri izpitu za ljudsko-šolsko usposobljenost iz petja, naj se odreče aprobacija, oziroma se zahtevaj ponavljanje izpita iz tega predmeta.

ad b) Sklepi »Glasbeno-pedagoške Zveze v Berlinu« so, ker splošno-kulturne važnosti, tudi za nas aktualnega pomena.

V učteljiščih ima glasbeni pouk pred vsem izobraževati rabljive učitelje petja. Glavno pozornost je vsled tega odmeriti posameznemu pouku, in sicer v smeri splošno-glasbene ter pevsko-jezikovne naobrazbe. Omejiti ali popolnoma opustiti je goslanje in sicer v korist temeljitejši pevski izobrazbi. Kot učni pripomoček naj služi klavir ali harmonij. Od klavirskega pouka naj se ne oprosti noben gojenec.

Država naj ustanovi posebne zavode za izobrazbo učteljev petja.

Od gojenca, ki zapusti učteljišče, je zahtevati:

I. v praktičnem oziru

1. Strokovno znanje glede petja (zborovo, solo- in à vista-petje), igranja na klavirju (n. pr. sonate Haydnove in Mozartove) in na goslih;

*) Po kronovinah, ne po narodnosti?

Op. uredn.

2. praktično nastopanje v pevskem pouku v vseh razredih vadnice;

3. usposobljenost v vežbanju in v vodstvu štiriglasnega moškega in mešanega zbora.

II. v teoretičnem oziru

1. Napisovanje muzikalnega diktata. Abiturient mora biti zmožen, zapisati preprost diktat (v obliki narodne pesmi), in sicer ritmično in melodično sigurno. Na pamet naj zapiše narodno ali cerkveno pesem v kateremkoli tonovem načinu.

2. Harmonijoslovje naj obvlada v okviru postavnih določb.

3. Poznati mora razvoj glasbene umetnosti v glavnih potezah, osobito pa v krščanski dobi.

4. Iz oblikoslovja mu morajo biti znane temeljne oblike pesmi in najvažnejše vokalne in instrumentalne oblike.

5. Iz metodike: dihalo in govorilo; poznanje fonetike in glasotvorbe, tehnika dihanja, zgodovina pevske metode, formalne pevske vaje in pesmi za posamezne učne stopnje. Od vsakega glasbenega učtelja na učteljišču je zahtevati, da je obiskoval eno leto kr. akadem. institut za cerkveno glasbo v Berlinu.

Pruska učna uprava je odredila, da morajo obiskovati seminaristi dobre koncerte, in v knjižnico za učteljiščnike je uvrstiti tudi strokovne knjige za pospeševanje privatnega nadaljevanja glasbene naobrazbe gojencev.

Iz navedenega razvidimo, v kakem tiru je dandanes vprašanje o reformi glasbenega pouka na učteljiščih.

Nazori so še različni, vendar pa očrta Druzovič smoter glasbenemu pouku na učteljiščih s sledečimi stavki:

»Glasbeni pouk preskrbi bodočemu učtelju splošno glasbeno omiko. Zbujati je v njem ljubezen in spoštovanje do prave glasbe in dovaja naj se k umetniškemu razumevanju glasbenih umotvorov. V praktičnem oziru je treba izobraziti učtelje ljudskošolskega petja tako, da bodo mogli ta predmet v umetniškem zmislu vspešno obravnavati. Ker posreduje učteljišče s tem razširjanje prave glasbene umetnosti in umetniške naobrazbe v najširše sloje prebivalstva, je vprašanje o preosnovi glasbenega pouka na teh zavodih splošno kulturnega in narodnega pomena.«

V zadnjem, šestem, delu svoje razprave opisuje Druzovič glasbeni pouk na **srednjih šolah**. Njih namen je, podajati srednješolski mladini v prvi vrsti splošno vsestransko vzgojo in omiko. Dočim so do nedavnega časa na srednjih šolah prevladovale naravoslovne vede in humanistične stroke, se v novejšem času odkazuje umetnostim in ročnostim večalimanj enakopravno mesto med učnimi predmeti. Končna, takozvana estetična reforma naših srednjih šol se bo pa zadovoljivo rešila v dohlednem času.

Ker v umetniškem oziru dandanes absolvent srednje šole tekom vseh let takorekoč ne pridobi ničesar, zato naša poznejša inteligenca podcenjuje umetniške proizvode in delovanje umetnikov. Estetičen čut je minimalno razvit, razumevanje umetniških, zlasti glasbenih oblik, primanjkuje. Le enostavne oblike učinkujejo, zasledovanje globoke vsebine je nemogoče, zato imajo največ poslušalcev melodijozne, preproste pesmi, kupleti, arije itd.

Pri pretežni večini človeštva ostane vsled enostranosti današnje vzgoje zmisel za oblike in čut za lepoto, četudi je prirojen, nerazvit.

Glasbeni predmeti so na srednjih šolah le nekaka prijetna menjava v predmetih in v urniku. Zmožnost umetniškega uživanja je prirojena; treba je ta dar samo negovati. Zahteva po vsestranski umetniški izobrazbi je splošna. Tej zahtevi naj služi ves pouk. Vsi predmeti naj upoštevajo poleg stvarne tudi estetično stran. S tem bodo postali zanimivejši in prijetnejši. S tem se vzgoje na umetniškem polju razumni diletantje, in taki so razvoj raznih umetnosti tudi vedno pospeševali,

(n. pr. florentinski humanisti so povzročili nastanek opere). V učnih, osobito zgodovinskih knjigah se o zgodovini glasb. umetnosti, izvzemši nekatere biografske notice, skoro nič ne omenja. Upoštevati bi se moral pred vsem razvojevalni moment umetnosti.

Petje je smatrati koj od početka kot umetniško stroko. Glasba ima docela subjektiven značaj, zaradi tega jo je težje pojmovati, kakor n. pr. upodabljačo umetnost. Zato bi se moral pevski pouk, ki se hoče ozirati na ta dejstva, popolnoma preurediti. Pred vsem mora biti šolsko petje v službi splošne izomike srednješolske mladine. Ni tu namen izučiti dovršene pevce, ampak bodočo generacijo je pripraviti, da bo imela zmisel za pravo glasbeno umetnost. Zaradi tega se ne sme iz pevskega pouka noben učenec izključiti, saj služi isto vsestranski in harmonski vzgoji.

Obilico gradiva za splošno glasbeno izomiko bi dajal koncentrični pouk zgodovine in zemljepisja.

Pri prvem predmetu naj bi spoznavali učenci skladbe staroklasičnih narodov, iz srednjeveške dobe madrigale, kontrapunktične cerkvene skladbe itd., za oživljanje zemljepisnega pouka naj bi služile razne narodne pesmi drugih narodov in domačega naroda.

Pisatelj na drobno obravnava pevski pouk v srednjeveških samostanskih šolah. Ta pouk je bil zelo temeljit, a je služil v prvi vrsti liturgičnim namenom. Noben dijak ni bil oproščen pevskega pouka. Dolgo časa, do približno 17. stoletja, je bil kantor na srednjih šolah važna oseba. Od 17. stoletja pa je pevski pouk nazadoval, in z 18. stoletjem, z začetkom instrumentalne glasbe, je vokalni glasbi malone odklenkalo. Šele v 19. stoletju se je začelo obračati zopet na bolje. Petje se je vsprejelo zopet, a kot neobvezen predmet, in kot tak je ostal še do danes.

V nemških državah je petje deloma obvezen, deloma neobvezen predmet na srednjih šolah; obvezen je na francoskih licejih in srednjih šolah. Število tedenskih ur v Nemčiji in Švici dosega ponekod 14 ur.

V Avstriji poučujejo petje stranski, na predlog ravnatelja od deželnega šolskega sveta imenovani učitelji (Nebenlehrer), ki morajo biti formalno ali vsaj praktično usposobljeni. Število ur znaša na teden največ 6. To največje število ur pa doseže pri nas le prav pičlo število zavodov. Ista različnost vlada tudi glede tvarine in metode. Učnih načrtov za petje manjka. O snovi odločujeta pevski učitelj in ravnatelj. Na nekaterih zavodih služi petje le liturgičnim, drugod posvetnim namenom. Ponekod najdemo tudi dijaški orkester in violinski pouk.

Treba je torej pevskega pouku na srednjih šolah temeljite reforme.

1. Uradni učni načrt naj poda smer in tvarino temu pouku. Smoter pa bodi: zburjanje in negovanje zmisla in navdušenja za lepoto glasbe. Učno snov je deliti v teoretični in praktični del. Goji naj se v početku enoglasno petje, pozneje zborovo. Pohajajo naj k izvenšolskim glasbenim prireditvam, a ožive naj se tudi šolski koncerti, akademije itd.

2. Petje bodi obvezen predmet, kakor je obvezno risanje, v prvih štirih razredih srednje šole. Doseže naj se približno isto število ur na teden za petje, kakor za risanje (10).*)

3. Učitelj petja naj ne bo več »stranski« učitelj, temveč kakor drugi, enakovneljaven svojim tovarišem, ter naj bo temeljit glasbenik in pedagog, a tudi dobro plačan. Če ne gre drugače, naj bi se za dva zavoda nastavljal skupni pevski učitelj.

*) Jaz sicer nisem pedagog, a domišljujem si, da živim v Avstriji, ne pa Utopiji. Ko sem jaz absolviral I. drž. gimnazijo v Gradcu (leta 1893), so poučevali petje neobvezno v dveh oddelkih po 2 tedenski uri, risanje v I. in II. razredu obvezno 4 tedenske ure. Iz letnega poročila gimnazije v Kranju za šolsko leto 1909/10, ki mi je slučajno pri roki, posnemam, da sedaj še risanje ni več na vseh gimnazijah obvezno. Ne vem, ali je to res. Ali to je gotovo, da gimnazijci vendar ne morejo 10 + 10 ur žrtvovati za 2 predmeta, ko imajo sedaj vsega skupaj le približno 25 do 29 učnih ur na teden. Morda pa avtorja slabo razumem? Morda hoče le zahtevati 10 učnih ur za vse učence, ki bi se učili potem v več oddelkih? Naj se ta stvar pojasni! Op. uredn.

4. V zvezi z učiteljskim vprašanjem je tudi vprašanje reforme sedanjih predpisov izpita učne usposobljenosti za petje na srednjih šolah.

5. Kakor imamo že izza leta 1892. strokovne nadzornike za risanje, tako bi se moralo uvesti tudi strokovno nadzorstvo za petje.

To so najvažnejše reformatorne težnje. Vendar pa bo najbrž preteklo še mnogo časa, preden se uresničijo vsi ti predlogi. Navzlic temu, da se gibljejo na realni podlagi, se bodo zdeli neizvedljivi. Isto se je mislilo glede risanja, a vendar je tam po dolgem boju zmagala napredna ideja.

Prvi znaki preobrta so se že tudi v naši državi pojavili. Dokaz temu je prvi avstrijski glasbeni kongres, ki se je vršil letos na Dunaju.

Pruska uprava je v tem oziru že mnogo storila. Izdala je predpise za učni izpit pevskih učiteljev in učni načrt za petje. Imenujejo se stalni pevski učitelji. Petje je obvezen predmet na vseh srednjih šolah.

Pisatelj sklepa svojo poučno in temeljito razpravo s pričevalno zahtevo, da se izboljša glasbeni pouk in uvede zanj smotrena metoda. Pevski pouk bodi v službi umetniške vzgoje najširših mas.

Emil Adamič

Gledišče.

Opera v slovenskem gledišču v Ljubljani je imela letos srečo, dobiti v *Talichu* mladega, ognjevitiga in za umetniškimi cilji stremečega dirigenta. Pečat osebnosti so tudi očitno kazale vse stvari, ki jih je on podal. Za eden najlepših vtiskov se imam zahvaliti njegovemu »Rigolettu«, po času prvi operi letošnje sezije. Tu je bilo njegovo umetniško delo tako intenzivno, da je ta opera navzlic veliki različnosti sodelujočih, kar se tiče njih umetniške kapacitete, kazala enotno, harmonično lice. Kakor še nikdar, sem ob Talichovem izvajanju prišel do občutja, kako silen dramatični zanos nosi to Verdijevo delo, kako je navzlic svoji širini tako polno umetniške vsebine in ob enem skrajno koncizno. Polet tega dela in njegova — rekel bi — gonilna muzikalna sila je tolika, da mi je bilo ob koncu opere kot menihu, ki je poslušal rajsko tičico; zdelo se mi je, da mi je Verdi prelepo pel en sam trenotek.

»Rigolettu« so sledile »Prodana nevesta«, *Wolf-Ferarijeva* »Suzanina tajnost« s *Parmovo* »Ksenijo« in o Božiču »Carmen«.

Vse so bile v muzikalnem oziru zelo skrbno pripravljene; s svojim malim orkestrom je Talich delal skoro čudeže. Opozarjam le na prelestno izvajanje uverture k »Prodani nevesti«. V ostalem se mi je pa v »Prodani nevesti« zdelo, da je orkester premasiven, preveč debelo tekoč, in pustim vprašanje odprto, ali je bila to stvar Talichova ali mogoče stvar dela samega.

Wolf-Ferarijeve finoče niso našle primerno nežnih rezonančnih organov pri naši publikli; tako se je zgodilo, da velika množina umetniškega dela, položena v »Suzanino tajnost«, ni rodila skoro nikakih sadov.

Parmova »Ksenija« mi je dala le nekako negativno veselje. Vsa Ksenija se navzlic svojim deloma krvavim zapletljajem preliva v muzikalnem oziru iz ene sladkosti v drugo. Naj se godi karkoli, Parma nataka skoro same sladke melodije, pita publiko s samim sirupom. Ksenija mi je napravila veselje